

Cấu trúc ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ trong Quân đội nhân dân Việt Nam

ThS. PHẠM VĂN LONG

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng; Email: longk12011@gmail.com

Tóm tắt: Sĩ quan trẻ là những cán bộ trẻ của quân đội, đã qua tuyển chọn và được đào tạo cơ bản ở các nhà trường trong và ngoài quân đội; là lực lượng trực tiếp quản lý, giáo dục bộ đội làm nhiệm vụ huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu và chiến đấu ở đơn vị cơ sở Quân đội nhân dân Việt Nam (QĐNDVN). Hiện nay, tình hình thế giới, khu vực, trong nước có nhiều diễn biến phức tạp, khó lường; tình trạng suy thoái về đạo đức của một bộ phận cán bộ, đảng viên tác động đến thế hệ trẻ, trong đó có sĩ quan trẻ. Vì vậy, nâng cao ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở QĐNDVN hiện nay là nhiệm vụ quan trọng và cấp thiết.

Từ khóa: cấu trúc ý thức; sĩ quan trẻ; ý thức phòng, chống suy thoái đạo đức.

Ý thức - một hiện tượng xã hội, là sự phản ánh mang tính sáng tạo thế giới vật chất vào bộ não người thông qua hoạt động thực tiễn. Bản chất của ý thức là hình ảnh chủ quan của thế giới khách quan^[1]. Ý thức là sản phẩm tiến hoá lâu dài gắn liền với quá trình phát triển của con người, đồng thời cũng là sản phẩm của xã hội, thông qua hoạt động thực tiễn của con người. Theo quan điểm của chủ nghĩa duy vật mácxít, ý thức là sự phản ánh hiện thực khách quan vào bộ óc con người một cách năng động sáng tạo, song đây là sự phản ánh đặc biệt - phản ánh trong quá trình con người cải tạo thế giới. Ý thức là hình thức phản ánh cao nhất riêng có của óc người, là hình thức phản ánh cao cấp, riêng có ở con người, đối với thực tại khách quan^[2]. Ý thức của con người là một hiện tượng lịch sử, nảy sinh, tồn tại và phát triển gắn liền với quá trình phát triển của lịch sử - xã hội; phản ánh những quan hệ xã hội khách quan trong từng giai đoạn của lịch sử xã hội, biểu hiện dưới dạng ý thức cá nhân và ý thức xã hội. Trong đó, ý thức xã hội thuộc lĩnh vực đời sống tinh thần của xã hội, nảy sinh từ tồn tại xã hội, phản ánh tồn tại xã hội và do tồn tại xã hội quyết định nhưng không phụ thuộc hoàn toàn vào tồn tại xã hội mà có tính độc lập tương đối so với tồn tại xã hội. Ý thức xã hội được biểu hiện thông qua các hình thái như: ý thức chính trị, ý thức pháp quyền, ý thức đạo đức, v.v.. giữa chúng luôn có sự tác động qua lại lẫn nhau phản ánh quy luật nội tại trong quá trình phát triển của ý thức xã hội.

Ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ QĐNDVN là một hiện tượng của ý thức xã hội, được hình thành, phát triển gắn liền với hoạt động thực tiễn phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ. Theo đó, ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ QĐNDVN là tổng hòa tri thức, thái độ và tinh thần trách nhiệm của họ trong phòng, chống suy thoái về đạo đức của xã hội nói chung.

Xét về cấu trúc, ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ QĐNDVN được cấu thành bởi các yếu tố sau:

Một là, tri thức của sĩ quan trẻ về suy thoái đạo đức và phòng, chống suy thoái về đạo đức. Đây là yếu tố quan trọng, cốt lõi, giữ vai trò nền tảng cấu thành ý thức của sĩ quan trẻ trong công tác phòng, chống suy thoái về đạo đức. Thực tiễn đã chỉ ra, để hoàn thành công việc theo mục tiêu, yêu cầu đã định, đòi hỏi con người phải có tri thức, hiểu biết đúng đắn, đầy đủ về công việc đó. Nếu tri thức bị hạn chế, chưa đầy đủ, tầm hiểu biết nông cạn, hoạt động của con người sẽ không có hướng đích rõ ràng, không có phương pháp khoa học để thực hiện và không thể đạt được mục tiêu đề ra. Tri thức của sĩ quan trẻ đối với các biểu hiện suy thoái về đạo đức và phòng, chống suy thoái về đạo đức là quá trình học tập, nghiên cứu, tìm hiểu, thực hiện của họ về ý nghĩa, tầm quan trọng của việc nhận diện các biểu hiện suy thoái đạo đức và phòng, chống suy thoái về đạo đức;

quan điểm chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức cộng sản, đạo đức cách mạng; về đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; điều lệnh, điều lệ của quân đội; các chế độ quy định của đơn vị; chức trách, nhiệm vụ của sĩ quan trẻ; các chuẩn mực đạo đức cách mạng và quy tắc ứng xử phù hợp với phẩm chất [Bộ đội Cụ Hồ]; về vai trò ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức; về tác hại to lớn của sự suy thoái về đạo đức đối với sự nghiệp xây dựng quân đội, sự nghiệp cách mạng của Đảng.

Tri thức của sĩ quan trẻ QĐNDVN về sự suy thoái đạo đức và phòng, chống suy thoái đạo đức là yếu tố cơ bản, đầu tiên cấu thành ý thức phòng, chống suy thoái đạo đức của họ. Bàn về vấn đề này, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: [Mọi người Việt Nam phải hiểu biết quyền lợi của mình, bổn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà, và trước hết phải biết đọc, biết viết chữ quốc ngữ⁽³⁾]; tức là mọi người phải học tập, nâng cao tri thức, hiểu biết của bản thân. Đây chính là cơ sở, tiền đề để định hướng thái độ và tinh thần trách nhiệm của sĩ quan trẻ QĐNDVN đối với phòng, chống suy thoái về đạo đức.

Tri thức của sĩ quan trẻ về việc nhận diện suy thoái về đạo đức và phòng, chống suy thoái về đạo đức biểu hiện ở những mức độ, cấp độ khác nhau; từ sơ lược, giản đơn, chưa đầy đủ đến ngày càng toàn diện, đầy đủ và sâu sắc hơn. Ở mức độ cao hơn, đó là sự chuyển hóa thành hệ thống tri thức chính trị, sự hiểu biết về bổn phận và trách nhiệm của người cán bộ, đảng viên nói chung, của người sĩ quan trẻ nói riêng đối với sự nghiệp xây dựng, chỉnh đốn Đảng; phòng, chống các biểu hiện suy thoái về đạo đức; sự cần thiết phát huy truyền thống đạo đức của dân tộc, của quân đội; về các hành vi đúng sai, những việc nên làm và không nên làm trong việc phòng, chống suy thoái đạo đức.

Tri thức là cơ sở của hành động; từ tri thức đúng đắn sẽ dẫn tới hành động đúng đắn. Đây là quá trình tích lũy dần dần về lượng dẫn đến sự thay đổi về chất trong phòng, chống suy thoái về đạo đức. Đối với sĩ quan trẻ QĐNDVN, để có tri thức đầy đủ, đúng đắn về suy thoái đạo đức và phòng, chống suy thoái đạo đức không phải diễn ra một sớm một chiều mà phải trải qua quá trình lâu dài, khó khăn,

phức tạp, với sự nỗ lực, cố gắng của bản thân, cùng với sự quan tâm, tạo điều kiện, giúp đỡ từ các chủ thể khác. Theo đó, khi sĩ quan trẻ được giáo dục và rèn luyện trong thực tiễn phòng, chống suy thoái đạo đức ở đơn vị cơ sở, họ sẽ dần có hiểu biết về những biểu hiện suy thoái đạo đức; tác hại của suy thoái đạo đức; sự cần thiết của việc phòng, chống suy thoái đạo đức ở đơn vị cơ sở.

Hai là, thái độ của sĩ quan trẻ đối với phòng, chống suy thoái về đạo đức. Đây là yếu tố rất quan trọng, xuyên suốt quá trình hoạt động cách mạng của người sĩ quan trẻ; là hành vi, cách ứng xử của họ đối với các quan điểm, thái độ trái với đạo đức, bản chất của người quân nhân cách mạng. Thái độ của sĩ quan trẻ về phòng, chống suy thoái đạo đức là sự thống nhất hữu cơ giữa tri thức với tình cảm và niềm tin của họ đối với phòng, chống suy thoái đạo đức; thông qua thái độ mà tinh thần trách nhiệm trong phòng, chống suy thoái đạo đức của sĩ quan trẻ được thể hiện. Đây là sản phẩm của quá trình tham gia vào các hoạt động thực tiễn học tập, công tác, rèn luyện của sĩ quan trẻ.

Thái độ của sĩ quan trẻ về phòng, chống suy thoái đạo đức thể hiện chính là tình cảm, niềm tin của họ trong phòng, chống suy thoái về đạo đức. Trong đó, tình cảm là cơ sở, nguồn nội lực hình thành, phát triển, củng cố niềm tin trong phòng, chống suy thoái về đạo đức; tin tưởng vào sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng, Nhà nước ta. Trong sự nghiệp xây dựng, chỉnh đốn Đảng hiện nay, sĩ quan trẻ có tình cảm sâu sắc đối với Đảng, với Tổ quốc; từ đó định hướng hành động tham gia xây dựng, chỉnh đốn Đảng và tích cực phòng, chống suy thoái về đạo đức có hiệu quả. Như Hồ Chí Minh đã khẳng định, trong những cuộc kháng chiến chống đế quốc xâm lược, nước ta giành thắng lợi là do [Trước hết đó là do chủ nghĩa yêu nước, tình cảm đối với Tổ quốc. Sau đó là lòng căm thù mạnh mẽ đối với bọn xâm lược dã man⁽⁴⁾].

Còn niềm tin trong phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ là kết quả thống nhất giữa tri thức và tình cảm của họ trong phòng, chống suy thoái về đạo đức. Khi có niềm tin, họ sẽ sẵn sàng vượt qua mọi khó khăn, thử thách để tích cực tham gia phòng, chống suy thoái đạo đức hiệu quả. Kế thừa tinh thần đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: [Có tin tưởng thì lúc ra thực hành mới vững chắc, hăng hái, lúc gặp

khó khăn mới kiên quyết, hy sinh⁽⁵⁾. Nhờ có niềm tin, sự tin tưởng, lòng tin đã giúp cho sĩ quan trẻ ngày càng quyết tâm hơn trong phòng, chống suy thoái về đạo đức.

Tình cảm, niềm tin của sĩ quan trẻ trong phòng, chống suy thoái về đạo đức thể hiện sự đồng tình, ủng hộ, tinh thần lạc quan; tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong tu dưỡng, rèn luyện bản thân theo các giá trị, chuẩn mực đạo đức; đấu tranh chống lại những nhận thức và hành vi sai trái, lệch lạc về phòng, chống suy thoái về đạo đức. Thái độ của sĩ quan trẻ đối với việc phòng, chống suy thoái về đạo đức còn được thể hiện thông qua việc phê phán, lên án và kiên quyết đấu tranh với những hiện tượng tiêu cực, những biểu hiện sai trái, lệch chuẩn, vi phạm quy định trong đơn vị.

Ba là, *tinh thần trách nhiệm của sĩ quan trẻ đối với phòng, chống suy thoái về đạo đức*. Đây là hệ quả tất yếu của quá trình nhận thức đầy đủ, thái độ đúng đắn; là một trong những yếu tố quan trọng cấu thành ý thức của sĩ quan trẻ về phòng, chống suy thoái đạo đức. Tinh thần trách nhiệm của sĩ quan trẻ đối với phòng, chống suy thoái về đạo đức được phản ánh qua việc nêu cao tinh thần cảnh giác cách mạng, nỗ lực, bền bỉ trong học tập, trong thực hiện chức trách, nhiệm vụ, trong tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, khắc phục khó khăn. Tinh thần trách nhiệm không cao thì sĩ quan trẻ không thể huy động, chuyển hoá, hiện thực hoá được nhận thức và thái độ của mình trong phòng, chống suy thoái về đạo đức. Tinh thần trách nhiệm của sĩ quan trẻ trong phòng, chống suy thoái về đạo đức còn là tinh thần sáng tạo, tự lực, tự cường, tự giác tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức; có ý chí quyết tâm cao vượt qua mọi khó khăn, thử thách để hoàn thành chức trách, nhiệm vụ; không chịu bó tay trước những khó khăn, trở ngại trong học tập và công tác; tinh thần đấu tranh không khoan nhượng với các luận điệu xuyên tạc, sai trái của các thế lực thù địch, những biểu hiện sai trái trong đơn vị.

Tinh thần trách nhiệm của sĩ quan trẻ đối với phòng, chống suy thoái về đạo đức là sự tự giác, tự nguyện hành động, thể hiện ở hành vi, việc làm, cử chỉ, lời nói của họ, như: sự tự giác, tự nguyện, sẵn sàng và kiên quyết đấu tranh với những biểu hiện suy thoái về đạo đức trong đơn vị; chấp hành nghiêm quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách và pháp

luật Nhà nước, kỷ luật quân đội và quy định của đơn vị; kiên quyết đấu tranh, phê phán những biểu hiện sai trái, tiêu cực trong thực tiễn công tác và phòng, chống suy thoái về đạo đức.

Trong giai đoạn hiện nay, tình trạng tham nhũng, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, *lự* diễn biến *lự* tự chuyển hoá *lự* của một bộ phận cán bộ, đảng viên đã tác động đến sĩ quan trẻ. Nếu sĩ quan trẻ không có sự nỗ lực, cố gắng, ý chí quyết tâm cao; không có tinh thần trách nhiệm cao trong suy nghĩ và hành động đối với thực hiện chức trách, nhiệm vụ, phòng, chống suy thoái về đạo đức thì không thể thực hiện chức trách, nhiệm vụ đó có hiệu quả được.

Theo đó, mỗi sĩ quan trẻ muốn hoàn thành tốt mọi công việc theo mục tiêu đặt ra, cần phải tích cực rèn luyện, phấn đấu không ngừng, cần phải tôi luyện ý chí, quyết tâm cao, sẵn sàng đương đầu với mọi khó khăn, thử thách để hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. Điều này, được Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: *lự* Có công mài sắt, có ngày nên kim *lự* Việc gì khó cho mấy, quyết tâm làm thì làm chắc được. Ít người làm không nổi, nhiều người đồng tâm hiệp lực mà làm thì phải nổi. Đời này làm chưa xong thì đời sau nổi theo làm thì phải xong *lự*⁽⁶⁾.

Như vậy, những yếu tố cấu thành ý thức của sĩ quan trẻ trong phòng, chống suy thoái về đạo đức, sẽ tồn tại, vận động trong một chỉnh thể thống nhất, có mối quan hệ biện chứng với nhau, nhưng giữa chúng có vị trí, vai trò khác nhau. Do vậy, quá trình nghiên cứu các yếu tố cấu thành ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ cần đặt chúng trong một chỉnh thể thống nhất, không thể tách rời. Việc phân định các yếu tố trong cấu trúc ý thức của sĩ quan trẻ về phòng, chống suy thoái về đạo đức chỉ mang tính tương đối; góp phần nhận biết sâu sắc hơn ý thức phòng, chống suy thoái về đạo đức của sĩ quan trẻ QĐNDVN./.

(1) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, H., T.18, tr.138.

(2) *Từ điển triết học* (1986), Nxb. Tiến bộ Mátxcova, H., tr.711.

(3) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, H., T.4, tr.40.

(4) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.7, tr.525.

(5) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.6, tr.361.

(6) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.2, tr.282.